

Temanotat

Humanitære forhold i Sentral-Irak

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2012

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Irak: Humanitære forhold i Sentral-Irak**

SUMMARY

The humanitarian situation in Iraq is characterized by huge gaps in all public services. There are pockets of poverty in all provinces, and lack of electricity and clean drinking water everywhere. The education and health sectors are developing, but there is still great dissatisfaction with the services.

SAMMENDRAG

Den humanitære situasjonen i Irak er preget av store mangler i alle tjenesteytende ledd i offentlig sektor. Det er fattigdomslommer i alle provinser, og overalt er det mangel på strøm og drikkevann. Utdannings- og helsesektoren er under utvikling, men det er stor grad av misnøye med tjenestene.

INNHold

1. Innledning	6
2. Generelt om den humanitære situasjonen	6
3. Bagdad	7
3.1 Fattigdom.....	8
3.2 Arbeidsledighet.....	8
3.3 Helse og utdanning	8
3.4 Elektrisitetsforsyning.....	9
3.5 Vannforsyning	10
3.6 Internt fordrevne flyktninger	10
4. Ninewa	10
4.1 Fattigdom.....	10
4.2 Arbeidsledighet.....	11
4.3 Helse og utdanning	11
4.4 Elektrisitetsforsyning.....	11
4.5 Vannforsyning	12
4.6 Internt fordrevne flyktninger	12
5. Kirkuk	12
5.1 Fattigdom.....	12
5.2 Arbeidsledighet.....	13
5.3 Helse og utdanning	13
5.4 Elektrisitetsforsyning.....	13
5.5 Vannforsyning	13
5.6 Drivstoff	14
5.7 Internt fordrevne flyktninger	14
6. Diyala	14
6.1 Fattigdom.....	14
6.2 Arbeidsledighet.....	14
6.3 Helse og utdanning	15
6.4 Elektrisitetsforsyning.....	15
6.5 Vannforsyning	15
7. Salah al-Din	16

7.1	Fattigdom.....	16
7.2	Arbeidsledighet.....	16
7.3	Helse og utdanning	16
7.4	Elektrisitetsforsyning.....	16
7.5	Vannforsyning	17
7.6	Internt fordrevne flyktninger	17
8.	Anbar.....	17
8.1	Fattigdom.....	17
8.2	Arbeidsledighet.....	18
8.3	Helse og utdanning	18
8.4	Elektrisitetsforsyning.....	19
8.5	Vannforsyning	19
9.	Referanser.....	20

1. INNLEDNING

Dette notatet vil redegjøre for humanitære forhold i de seks provinsene i Sentral-Irak per mai 2012. Etter en generell statusvurdering, vil hver provins behandles for seg.

Notatet er det tredje av fem som omhandler sikkerhetsmessige og humanitære forhold i Irak. Det første gir en generell oversikt over forholdene i hele landet, mens det andre dekker sikkerhetssituasjonen i Sentral-Irak. De to siste vil dekke både sikkerhetssituasjonen og humanitære forhold i henholdsvis Kurdistanregionen i Irak og Sør-Irak.

Nye husholdsundersøkelser viser at folks levestandard ikke har bedret seg vesentlig i løpet av de seneste årene på tross av alle midlene som er satt inn.

Tall på arbeidsledighet og elektrisitets- og vannforsyning er hentet fra ferske landsdekkende husholdsundersøkelser gjennomført i januar og februar i 2011 av det irakiske statistiske sentralbyrået (CSO) og det kurdiske statistiske sentralbyrået (KRSO). Undersøkelsene er publisert av IAU (2011a og 2011b) og UNDP (2012).

Notatet bygger forøvrig på informasjon fra åpne kilder og fra lokale og internasjonale organisasjoner Landinfo møtte i Bagdad i april i år. Noen av kildene er anonymisert etter ønske fra dem.

2. GENERELT OM DEN HUMANITÆRE SITUASJONEN

Ifølge en ny landsomfattende undersøkelse har fattigdommen økt i Irak siden siste rapportering på fattigdomstall fra 2007 (UNDP 2012). Dette skjer til tross for at landet har økte oljeinntekter. Selv om lønninger og vareutvalget har økt betraktelig siden 2003, er fattigdom fortsatt utbredt i alle provinser over hele landet.

Under halvparten av befolkningen er i arbeidsstyrken (dvs. har eller søker arbeid), og bare 13 prosent av den kvinnelige befolkningen (CSO & KRSO 2011b). Arbeidsledigheten¹ er 8 prosent, 7 prosent for menn og 13 prosent for kvinner (IAU 2011a, tabell 4-32).

Mange år med krig har ødelagt mye infrastruktur i utdannings- og helsesektoren, og selv om det har blitt brukt store ressurser på gjenoppbygging, er det fortsatt store mangler både hva gjelder antall skoler og kvaliteten på eksisterende skole- og helsebygg. Landet mangler også kvalifiserte lærere og helsepersonnel. Kun en tredjedel av landets befolkning er fornøyd med helsetjenestene i landet (CSO & KRSO 2011b). Andelen er langt lavere i rurale områder enn i byene. Mest fornøyd er befolkningen i enkelte provinser i sør og i Kurdistanregionen i Irak. Befolkningen i Wassit, Thi Qar, Missan, Kirkuk og Bagdad er minst fornøyd.

---

¹ Undersøkelsen benytter ILOs definisjon på arbeidsledighet. Man er arbeidsledig dersom man ikke har arbeidet i det hele tatt i referanseperioden (de syv foregående dagene), og dersom man var tilgjengelig for arbeid og aktivt søkte jobb i referanseperioden. Personer som av ulike årsaker var borte fra arbeidet sitt i referanseperioden er ikke regnet som arbeidsledige.

Utdanningsnivået i landet har ikke bedret seg nevneverdig siden 2004.² I dag har 11 prosent av irakere diploma fra høyere utdanning. Halvparten har seksårig grunnskole eller ungdomsskole som høyeste oppnådde utdanning, og 38 prosent har ikke fullført grunnskole (CSO & KRSO 2011b).

En av landets største utfordringer, i tillegg til å få bukt med voldsaksjonene, er å øke kapasiteten på strømmettet. Syttini prosent av Iraks hushold karakteriserer det offentlige elektrisitetsvesenet som dårlig eller svært dårlig (CSO & KRSO 2011b). Totalt sett har folk gjennomsnittlig 14,6 timer strøm i døgnet gjennom en kombinasjon av strøm fra det offentlige nettet og private eller felles generatorer. Bare 17 prosent har strøm i mer enn 20 timer i døgnet, uavhengig av strømleverandør. I rurale områder er andelen kun 8 prosent. De fleste hushold i Irak er tilknyttet det offentlige nettet, men kun 1 prosent har strøm fra dette nettet 20 timer i døgnet. Så mange som 82 prosent har mindre enn 10 timer strøm i døgnet. Strøm fra generatorer er dyrere enn strøm via det offentlige nettet.

Strømmangelen er størst i Ninewa der 82 prosent har mindre enn 5 timer strøm daglig via det offentlige nettet (CSO & KRSO 2011b). Halvparten av befolkningen i Kirkuk og Anbar har tilsvarende tilgjengelighet.

Det er også en betydelig mangel på drikkevann i Irak, men her er det store regionale forskjeller (CSO & KRSO 2011b). Aller verst er situasjonen i Sør-Irak. Mer generelt er det langt dårligere vanntilgang via det offentlige nettet i rurale områder enn i byene. På landsbygda er det mange, spesielt i lavere inntektsgrupper, som hverken har tilgang til vann via nettet eller har råd til å kjøpe drikkevann fra andre kilder. Disse henter vann fra en brønn eller direkte fra en elv eller innsjø. Sekstifem prosent av landets befolkning bruker vann fra det offentlige nettet som sin primære drikkevannskilde, men utenfor Bagdad er det svært få som har vann fra nettet hele døgnet. Kun 38 prosent av befolkningen er fornøyd med vanntilgangen.

3. BAGDAD

Det bor over syv millioner mennesker i Bagdad provins, og befolkningen lever under svært ulike forhold. En liten andel på 90 000 bor i rurale områder (CSO 2012). Som landets hovedstad rommer byen statsadministrasjonen som er spesielt utsatt for væpnet opposisjon, og dette legger store føringer på dagliglivet til vanlige folk som bor der. De mange sikkerhetstiltakene forsinker fremkommeligheten for den enkelte. Dette i tillegg til en vedvarende usikkerhet knyttet til om man vil komme seg trygt frem og tilbake fra jobb og skole, gjør hverdagen utrygg for den vanlige borger. Dette bidrar til at mange holder seg hjemme etter skole- og arbeidstid. Likevel ser man folk i gatene både på dagtid og om kvelden. Enkelte av Landinfos kilder i Bagdad hevder at gatebildet igjen er normalt, mens andre sier de ikke beveger seg utenfor hjemmet mer enn strengt tatt nødvendig (møter i Bagdad, april 2012).

---

² Ifølge "Iraq Living Condition Survey" fra 2004 hadde 11 prosent høyere utdanning, 43 prosent grunnskole og ungdomsskole og 37 prosent hadde ikke fullført grunnskole (UNDP & Ministry of Planning 2005).

Byen som før 2003 hadde en overvekt av sunnimuslimer, er i dag shiadominert. Den religiøse terroren som startet i 2006 har gjort bydelene mer homogene enn før. I dag er den østlige delen av Bagdad hovedsakelig bebodd av shiamuslimer, unntatt distriktene Ahdamiya og Rashid. Sunni-dominerte områder ligger vest for Tigris, men Khadimiya og noen av de sørvestlige distriktene fortsatt har store områder med shiamuslimsk befolkning. Noen av områdene har blitt såpass homogene at folk tilhørende en annen sekt enn den som dominerer, ikke tør å bevege seg der.

3.1 FATTIGDOM

Basert på tall fra 2007, lever 13 prosent av befolkningen under fattigdomsgrensen i Bagdad, mot 23 prosent på landsbasis.³ En ny husholdsundersøkelse i Irak viser imidlertid at fattigdommen har økt siden den gang, og at 30 prosent nå lever under fattigdomsgrensen (UNDP 2012). Tilgjengelige data på engelsk sier imidlertid ingenting om situasjonen på provinsnivå. Den negative utviklingen er imidlertid i samsvar med uttalelser fra UNICEF (intervju i Bagdad, april 2012) om at levekårene jevnt over ikke har bedret seg siden 2007.

3.2 ARBEIDSLEDIGHET

I Bagdad er arbeidsledigheten på 6,6 prosent (4,7 prosent for menn og 15,9 prosent for kvinner) mot 8,3 prosent i resten av landet (7,4 prosent for menn og 12,6 prosent for kvinner) (IAU 2011a, tabell 4-32, s. 152-154).⁴

Arbeidsledigheten er høyest (22,3 prosent) blant dem med høyere utdanning i aldersgruppen 15-29 år (15,9 prosent for menn og 31,3 prosent for kvinner).

3.3 HELSE OG UTDANNING

Det er store mangler i både helse- og utdanningssektoren i Bagdad. Ifølge to internasjonale organisasjoner Landinfo møtte i Bagdad i april i år er standarden på primærhelseklinikkene elendig. Luftveisinfeksjoner og hudlidelser som i prinsippet er enkle å kurere, kan ikke behandles på disse klinikkene.

Helsesektoren lider fortsatt under mangel på leger og sykepleiere. Legemangelen er mindre prekær i Bagdad enn andre steder, men siden leger fortsatt arbeider under svært ugunstige forhold, er det ikke mange av de legene som har flyktet som returnerer. Leger utsettes for press både fra administrasjonen ved sykehusene og fra pasienters pårørende, hvilket til tider leder til trusler og drapsforsøk (Webster 2011).

En av Landinfos møtepartnere under reisen til Bagdad fortalte at hans kone måtte reise til Jordan for å få utført et enkelt medisinsk inngrep etter å ha forhørt seg med åtte spesialister i Bagdad. Reisen for ekteparet og oppholdet på et sykehus i Amman kostet 5000 irakiske dinarer (ID) (ca. 42 500 NOK).

Ifølge den landsdekkende husholdsundersøkelsen det er referert til tidligere, er innbyggerne i Bagdad blant de minst fornøyde med helsetjenestene (CSO & KRSO

---

³ Personer som har mindre enn 2.2 USD dagen å leve for regnes som fattige.

⁴ Tallene det refereres til her og i resten av notatet er i henhold til ILOs definisjon av arbeidsledighet. Dersom man bruker en mindre rigid definisjon som også inkluderer personer som ikke er aktivt arbeidssøkende, men som kunne tenke seg å jobbe dersom de ble tilbudt jobb, er arbeidsledigheten i Irak på 11,1 prosent (9,2 for menn og 20,7 for kvinner) og på 9,7 prosent i Bagdad (6,3 for menn og 24,9 for kvinner) (IAU 2011a, s. 154-157).

2011b). Folk i rurale områder av Bagdad har lang reisevei til nærmeste klinikk eller helsestasjon. Så mange som 72 prosent av byens befolkning oppgir å møte på ett eller flere hindre for å komme seg til en primærhelseklinikk (CSO & KRSO 2011b). De viktigste hindrene er klinikkenes mangel på medisinsk utstyr og kvinnelige leger. Veisperringer og mangel på leger hindrer også mange i å oppsøke primærhelseklinikkene (IAU 2011b, tabell 5-15). De største hindrene i forhold til å bruke offentlige sykehus er veisperringer og mangel på medisinsk utstyr. Deretter mener 22 prosent at de ikke vil bruke offentlige sykehus pga. manglende tillitt til helsepersonellet der (IAU 2011b, tabell 5-16).

Skolesektoren har lidd store tap som følge av krigen. I henhold til en UNESCO-rapport fra 2010 skal det ha blitt registret 31 598 angrep mot skoler i perioden 2003-2008 (Dawn.com 2010). Selv om USA har brukt en milliard dollar på gjenoppbygging av skolesektoren i landet, er det kun bygget 30 nye skoler i Bagdad. Ifølge en representant med ansvar for utdanning i Bagdads provinsråd, trengs det fortsatt 950 nye skoler (Dawn.com 2010). Blant dagens ca. 30 000 skoler i Bagdad er kun noen få, omlag 30, private. Alle private skoler er etablert etter 2003. Mens skoler i offentlig sektor er overfylte, og generelt sett lider av dårlig kvalifiserte lærere og mangelfulle fasiliteter, er standarden i privat sektor langt bedre. I offentlig sektor er det mangel på bøker, og mye av undervisningen skjer ofte uten strøm i klasserommene.

Nitti prosent av barn i skolepliktig alder er innrullert i grunnskolen og 42 prosent i ungdomsskole og videregående (7.-12. klasse). Dette er høyere andeler enn landsgjennomsnittet som er på henholdsvis 85 og 37 prosent (IAU 2012a). Trettitre prosent mener skolesektoren er god i Bagdad, men ingen mener den er svært god (IAU 2011b, tabell 5-23). Drøyt en fjerdedel karakteriserer skolen som dårlig eller svært dårlig.

3.4 ELEKTRISITETSFORSYNING

Strømmangel preger folks hverdag i Bagdad som ellers i landet, om enn i noe mindre grad.

Langs gatene i hele byen er strømaggregater et vanlig syn fordi strømtilgangen over nettverket er utilstrekkelig. Strømtilførselen via det offentlige nettet varierer med årstiden. I måneder da forbruket er spesielt høyt, som i sommermånedene, er tilgangen lavere enn ellers. Det er strømrasjonering i alle distriktene av byen.

I april 2012 fortalte en av Landinfos møtepartnere i Bagdad at hans familie kun hadde 4-6 timer strøm daglig over det offentlige nettet.

Tilgangen varierer også lokalt i byen. De fleste husholdene i Karkh, Sadr City, Rusafa, Adhamiya og Kadehmiyah har ustabil eller ingen tilknytning til elektrisitetsnettet (IAU 2012a).

For å bøte på strømmangelen i det offentlige nettet, får enkelte nabolag i Bagdad subsidiert strøm fra offentlig eide generatorer slik at de slipper å abonnere på strøm via kommersielle aktører (Al-Taie 2011).

For 39 prosent av husholdene i Bagdad er den viktigste strømkilden det offentlige nettet, mens 60 prosent hovedsakelig får strøm fra fellesgeneratorer i nabolaget (IAU 2011b, tabell 5-8). Alle som har muligheten til det supplerer strømmen de får fra det

offentlige nettet med generatorer fordi det er langvarige brudd i forsyningen over nettet. Strøm fra generatorer koster mer enn strøm via det offentlige nettet. Kun 4 prosent har utelukkende strøm fra det offentlige nettet (IAU 2011b, tabell 5-10). De som har strøm via det offentlige nettet som sin primære strømkilde, har gjennomsnittlig 8,2 timer strøm per døgn. De som har felles generatorer som sin primære strømkilde, har strøm fra denne kilden i 8,5 timer per dag (IAU 2011b). Åttisju prosent rapporterer om daglige strømbrudd på over 12 timer i døgnet (IAU 2011b, tabell 5-11).

3.5 VANNFORSYNING

Det er også problemer med vannforsyningen, spesielt i sommermånedene. Da blir flere nødt til å kjøpe drikkevann. Det er iverksatt flere avsaltningsanlegg for å øke ferskvannsproduksjonen (Shakir 2011). Ifølge en landsomfattende husholdsundersøkelse er det offentlige vannverket den primære drikkevannskilden for 82 prosent av husholdene i Bagdad, mens 13 prosent benytter flaskevann og 4 prosent henter vann fra en åpen vannkilde (IAU 2011b, tabell 5-1).

Nær halvparten (46 prosent) har vann fra det offentlige nettet hele døgnet, mens 30 prosent har vann i 10-23 timer (IAU 2011b, tabell 5-3). Dette er langt bedre tilgang enn alle andre provinser.

3.6 INTERNT FORDREVNE FLYKTNINGER

Ifølge UNHCR (2012a) bor omlag 156 000 internt fordrevne i Bagdad, fordelt på 125 bosettinger. Flere av dem bor ulovlig i offentlige bygg eller på eiendom som tilhører Finansdepartementet, Forsvarsdepartementet eller Bagdad provins. Mange har bygget egne boliger på tomme, statlig eide områder, men også de risikerer utkastelse. Ifølge Norsk Flyktningehjelp i Bagdad (intervju i Bagdad, april 2012) fikk 210 familier i en leir varsel om utkastelse den 14. juni i fjor. Familiene fikk tre dager til å forlate området, men allerede samme dag som varselet kom, ble vannforsyningen til området stoppet og to hus rasert. Fem personer ble også umiddelbart arrestert. Om lag 80 av de resterende familiene flyttet til en annen leir, mens resten enten flyttet til slektninger eller leide egne landområder eller leiligheter.

Flyktninger som returnerer til Bagdad møter en rekke utfordringer ved retur, som arbeidsledighet, sikkerhetsproblemer, mangel på offentlige tjenester og vanskeligheter med å skaffe seg nødvendige dokumenter.

4. NINEWA

4.1 FATTIGDOM

Økonomisk er Ninewa en svært sammensatt provins bestående av storbyen Mosul, en relativt velstående by, og en rekke fattigslige byer, landsbyer og jordbrukssamfunn. De minst utviklede distriktene er Al-Ba'aj og Sinjar. Befolkningen i disse to distriktene har det laveste personlige pengeforbruket i hele Irak på henholdsvis

70 131 ID (357 NOK) og 72 337 ID (368 NOK) per person per måned mot 180 673 ID (920 NOK) som er det gjennomsnittlige personlige forbruket på landsbasis (CSO & KRSO 2011c). Kun to andre provinser i Sør-Irak har lavere forbruk enn Ninewa. Totalforbruket per person per måned i Ninewa provins er 123 842 ID (630 NOK). Høyest er forbruket i Sulaymaniyah provins med 318 673 ID (1623 NOK).

Totalt for hele provinsen, lever 23 prosent under fattigdomsgrensen, hvilket er på linje med landsgjennomsnittet (IAU 2011c).

Ninewa, og spesielt al-Ba'aj-distriktet, er hard rammet av tørke, og ifølge IOM (2010) har totalt 1364 familier måttet flytte pga. vannmangel. Dette har ført til at mange har mistet sitt levebrød.

4.2 ARBEIDSLEDIGHET

Arbeidsledigheten i Ninewa er lavere enn landsgjennomsnittet; 5,3 prosent (5 prosent for menn og 7,8 prosent for kvinner) mot 8,3 prosent.⁵ Størst er ledigheten blant unge høyt utdannede mennesker (27,1 prosent), og den er langt høyere for kvinner (59,2 prosent) enn for menn (26,1 prosent) (IAU 2011a, tabell 4-32). Ninewa er en utpreget jordbruksprovins, og mange har ulønnet arbeid for egen familie.

4.3 HELSE OG UTDANNING

Halvparten av Ninewas befolkning mener helsetjenestene i provinsen er dårlige eller svært dårlige (IAU 2011b, tabell 5-28). De største hindrene for bruk av offentlige sykehus er veisperringer, vanskeligheter med å skaffe transport og usikker reisevei (IAU 2011b, tabell 5-16).

Andelen barn som er innrullert i grunnskolen er 3 prosent lavere i Ninewa enn landsgjennomsnittet (IAU 2011c). I alle Ninewas distrikter er andelen kvinner uten grunnskole (1.-6. klasse) over gjennomsnittet i Irak (IAU 2011c). I Hatra er andelen på 90 prosent.

I rurale områder går kun 17 prosent av guttene og 4 prosent av jentene i alderen 12-14 år på ungdomsskolen. Det er lavest i landet (IAU 2011c).

Andelen som tar videregående skole er også langt lavere enn i landet forøvrig (14 mot 37 prosent).

Førtifem prosent er tilfredse med skolesektoren i Ninewa (IAU 2011b, tabell 5-23).

Etter 2003 har det blitt opprettet flere kurdiske skoler i Ninewa, de fleste i Tel Keif, Ain Sifne og Sinjar.

4.4 ELEKTRISITETSFORSYNING

Kun en femtedel av husholdene oppgir at de får det meste av sin strøm fra det offentlige strømmettet (IAU 2011b, tabell 5-8). Drøyt tre fjerdedeler har abonnement på fellesgeneratorer som hovedkilde til strøm, mens 2 prosent er avhengige av private generatorer. De som i størst grad baserer seg på det offentlige nettet hadde strøm i 6,7 timer i døgnet i referanseperioden for den landsomfattende

---

⁵ Ved bruk av en mindre rigid definisjon av arbeidsløshet er arbeidsledigheten i Ninewa på 7,3 prosent (IAU 2011b, tabell 4-33, s.156).

husholdsundersøkelsen, mens de med felles generatorer hadde strøm i 8,2 timer (IAU 2011b, tabell 5-9).

Mens 13 prosent kun har strøm fra det offentlige nettet, har 70 prosent av husholdene strøm både fra det offentlige nettet og fra en annen leverandør (IAU 2011b, tabell 5-10). Femten prosent har to ekstra strømleverandører i tillegg til det offentlige. Kun 0,3 prosent lever uten innlagt strøm. Sekstite prosent rapporterer om daglige strømbrudd på over tolv timer om dagen (IAU 2011b, tabell 5-11).

4.5 VANNFORSYNING

Syttito prosent av husholdene i Ninewa har det offentlige vannettet som sin hovedvannkilde (IAU 2011b, tabell 5-1). Femten prosent får vannet levert av en tankbil og 12 prosent bruker en lukket brønn som hovedvannkilde. På tross av at nær tre fjerdedeler av husholdene har innlagt vann, er det kun 18,4 prosent som har vann hele døgnet (IAU 2011b, tabell 5-3). Rundt 60 prosent har vann ti timer eller mindre per døgn. Tretti prosent bruker mer enn to timer daglig på å skaffe vann til husholdet (IAU 2011b, tabell 5-2).

Det offentlige vannverket er dårligst utbygget i distriktene Talafar, Sinjar, Al-Ba'aj og Hatra (IAU 2011c).

4.6 INTERNT FORDREVNE FLYKTNINGER

Ninewa har en IDP-befolkning på om lag 19 000 familier (106 000 individer) som resultat av den sekteriske krigføringen som tok til i februar 2006 (IOM 2010). Disse lever til dels under svært vanskelige forhold. Størst er deres behov for arbeid, mat og juridisk assistanse (IOM 2010). Årsaken til at mange oppgir å ha et behov for juridisk hjelp er at de vil ha tilbake eiendommer som er okkupert av andre og tilgang til dokumenter fra skoler og andre offentlige etater fra de provinsene eller de distriktene i Ninewa de kommer fra. Majoriteten av IDPene i Ninewa har flyktet fra et område innen provinsen, mens den nest største gruppen kommer fra Bagdad.

5. KIRKUK

Kirkuks befolkning er ikke spesielt begunstiget av den betydelige oljeproduksjonen i provinsen. Snarere er det slik at oljeproduksjonen er så energikrevende at det går utover elektrisitetsdistribusjonen til lokalbefolkningen.

5.1 FATTIGDOM

Kirkuk kommer relativt godt ut av en sammenligning med andre provinser i forhold til utdanning, helse og fattigdom. Ti prosent falt under fattigdomsgrensen i 2007, mens landsgjennomsnittet lå på 23 prosent. Det er imidlertid regionale forskjeller i provinsen, og Daquq er det distriktet som er dårligst utviklet (IAU 2012b).

5.2 ARBEIDSLEDIGHET

Kirkuk har landets laveste arbeidsledighet på 2,4 prosent; 2,2 prosent blant menn og 3,3 prosent blant kvinner (IAU 2011a, tabell 4-3, s. 84-86).⁶ Seksten prosent av jobbene i provinsen er i jordbrukssektoren, og dette er en sektor som i stor grad preges av ulønnet arbeid fordi mange familiemedlemmer arbeider på egen jord uten å ta ut lønninger.

Det er ellers lav kvinneledelse i arbeidslivet, kun 14 prosent. De fleste kvinnene som er i arbeid bor i rurale strøk, hvilket tilsier at de er tilknyttet jordbruket. I urbane områder er 7 prosent av kvinnene i arbeidsstyrken, hvilket tilsvarer landsgjennomsnittet for kvinner i lønnet arbeid utenfor jordbrukssektoren (IAU 2012b).

5.3 HELSE OG UTDANNING

Kun en femtedel av befolkningen i Kirkuk mener helsetjenestene i provinsen er gode, mens 43 prosent mener de er dårlige (IAU 2011b, tabell 5-28). Offentlige sykehus er den mest brukte helsetjenesten når er familiemedlem er syk i Kirkuk. Mangel på medisinisk utstyr er den viktigste årsaken (hinderet) til at folk ikke bruker offentlige sykehus (IAU 2011b, tabell 5-16). Dernest kommer vanskeligheter med transport og mangel på leger. Sammenlignet med andre provinser i Sentral-Irak, benytter langt flere i Kirkuk primærhelsetjenesten (15 prosent mot 5 prosent i Bagdad og 10 prosent i hele landet). De største hindrene for å oppsøke primærhelsetjenesten er mangel på medisinsk utstyr og mangel på kvinnelige leger (IAU 2011b, tabell 5-15).

Andelen barn som går på skole er noe høyere enn landsgjennomsnittet, mens andelen i videregående skole er lavere (IAU 2012c). Halvparten av innbyggerne i Kirkuk er tilfredse med skolesektoren (IAU 2011b, tabell 5-23).

5.4 ELEKTRISITETSFORSYNING

Innbyggerne i Kirkuk lider som folk i andre provinser av mangel på strøm. Ifølge husholdsundersøkelsen er det flere som har fellesgeneratorer som primærkilde for strøm enn det offentlige nettet (henholdsvis 57 og 36 prosent) (IAU 2011b, tabell 5-8). Det offentlige nettet ga strøm 6,1 timer per dag, mens de som først og fremst belaget seg på fellesgenerator hadde strøm 7,3 timer fra denne kilden (IAU 2011b, tabell 5-9).

Tolv prosent har kun strøm fra det offentlige nettet, mens 65 prosent i tillegg kjøper strøm fra en ekstra kilde (IAU 2011b, tabell 5-10). Sekstio prosent av husholdene opplever strømbrudd i over tolv timer daglig (IAU 2011b, tabell 5-11). Strømmangelen er størst i Hawija (NCCI 2010a).

5.5 VANNFORSYNING

Selv om et flertall av husholdene er tilknyttet vannettet (82 prosent), henter 10 prosent drikkevannet sitt fra en brønn og 6 prosent fra en elv eller innsjø (IAU

---

⁶ Ved bruk av en bredere definisjon av arbeidsledighet der også de som ikke er aktivt arbeidssøkende, men som godt kunne tenke seg å jobbe dersom de fikk muligheten til det er medregnet, er arbeidsledigheten på 2,5 prosent (2,3 prosent for menn og 3,4 prosent for kvinner) (IAU 2011b, tabell 4-33).

2011b, tabell 5-1). I rurale områder i Kirkuk får 22 prosent drikkevannet sitt rett fra en elv eller innsjø (CSO & KRSO 2011a).

Kun 6,6 prosent av husholdene har vann via nettet hele døgnet, mens 66 prosent har vann i kranen kun 1-10 timer daglig (IAU 2011b, tabell 5-3).

5.6 DRIVSTOFF

Det er i dag rasjonering på drivstoff i Kirkuk. Hver familie skal i prinsippet få kuponger for 50 liter drivstoff per måned, men ifølge en kvinne i Kirkuk by (sitert i Qadir 2012) er det flere måneder siden de fikk slike kuponger.

5.7 INTERNT FORDREVNE FLYKTNINGER

Ifølge IOM (NCCI 2010a) er det rundt 120 000 internt fordrevne flyktninger i Kirkuk. Mange av disse lever i telteleire. Flyktningenes hovedproblem er dårlig tilgang til mat, bolig og vann (NCCI 2010a).

6. DIYALA

6.1 FATTIGDOM

Ettersom Diyala er en av de provinsene som har vært sterkest rammet av krigføring siden 2003, iverksatte UNHCR prosjektet Diyala Initiative i 2006 for å gjenoppbygge hus og infrastruktur i provinsen. Nye jobber ble også etablert, hvilket har ført til at arbeidsledigheten har sunket betraktelig og fattigdommen er blitt redusert. I andre halvdel av 2011 levde 20 prosent under fattigdomsgrensen mot 34 prosent i første halvdel (Almada paper 2012).

Ifølge en studie om matmangel og underernæring utført av de statistiske sentralbyråene i Bagdad og Kurdistanregionen i 2007, er Diyala den provinsen der flest lider av matmangel og underernæring. Halvparten av befolkningen har ikke det kaloriinntaket som er nødvendig for å unngå underernæring. På landsbasis var den tilsvarende andelen 7 prosent. Den høye andelen i Diyala skyldes de hyppige bruddene i utlevering av matrasjonene i 2007, det året studien ble gjennomført. Dette var forsårsaket av omfattende voldshendelser og militæroperasjoner i området dette året (COSIT, KRSO & NRI 2010). Som følge av en bedring i sikkerhetssituasjonen samt den innsatsen som er gjort i Diyala, bl.a av UNHCR, kan man anta at den humanitære situasjonen har bedret seg siden denne studien ble gjennomført.

6.2 ARBEIDSLEDIGHET

Ifølge lokale myndighetspersoner har arbeidsledigheten sunket med 35 prosent fra 2010 til 2011 (Al-Jubbouri 2011). I 2011 var 80 000 personer arbeidsledige mot 120 000 året før. Over halvparten av de arbeidsledige i 2010 hadde høyere utdanning, som diplom fra college eller en Bachelorgrad.

I henhold til en landsdekkende husholdsundersøkelse er det 13,6 prosent arbeidsledighet i Diyala; 10,9 prosent blant menn og 30 prosent blant kvinner (IAU 2011a, tabell 4-3, s. 84).

Over en tredjedel av dem som er i arbeid jobber i offentlig sektor, mens om lag en femtedel jobber innen jordbruk (IAU 2012c). Etablering av flere jobber i privat sektor vanskeliggjøres blant annet av manglende regulære elektrisitets- og vannforsyninger.

6.3 HELSE OG UTDANNING

Nær halvparten av befolkningen bruker offentlige sykehus dersom de trenger legehjelp (IAU 2011b, tabell 5-13). Det største hinderet for å bruke sykehus er veisperringer, mens manglende medisinsk utstyr ved sykehusene oppgis å være det nest største hinderet (IAU 2011b, tabell 5-16). Andelen som mener denne helsetjenesten er god i Diyala er lavere enn mange andre steder; 16 prosent uttrykker tilfredshet med tjenesten, mens 31 prosent mener den er dårlig. De aller fleste mener den verken er god eller dårlig (46 prosent) (IAU 2011b, tabell 5-28).

Andelen barn i skolepliktig alder som faktisk går på skole er 92 prosent, hvilket er noe over landsgjennomsnittet på 85 prosent (IAU 2012c). Andelen i videregående skole ligger nærmere gjennomsnittet på rundt 36 prosent. Førtien prosent mener skolesektoren er god, mens 16 prosent karakteriserer den som dårlig (IAU 2011b, tabell 5-23). Resten mener den verken er god eller dårlig.

6.4 ELEKTRISITETSFORSYNING

De aller fleste (96 prosent) har det offentlige elektrisitetsnettet som sin hovedkilde til strøm (IAU 2011b, tabell 5-8). Disse har strøm i 10,5 timer daglig (IAU 2011b, tabell 5-9). Mens 22 prosent kun har strøm via det offentlige nettet, supplerer 60 prosent av husholdene med ekstra strøm fra en annen kilde. Femten prosent benytter seg av to ekstra strømkilder, gjerne fellesgeneratorer og egne private generatorer (IAU 2011b, tabell 5-10).

Seksti prosent opplever strømbrydd fra det offentlige nettet i mer enn tolv timer i døgnet (IAU 2011b, tabell 5-11).

6.5 VANNFORSYNING

Syttito prosent av husholdene i Diyala bruker det offentlige vannverket som sin hovedvannkilde (IAU 2012a, tabell 5-1). Om lag 12 prosent benytter seg hovedsakelig av vann fra tankbil, mens ytterligere 12 prosent henter vann fra en åpen vannkilde og 4 prosent fra en brønn. I distriktene Muqtadiya, Kifri og Baladrooz henter rundt halvparten av befolkningen drikkevannet sitt fra en bekk, elv eller innsjø (IAU 2012c).

Kun 11,6 prosent har vann tilgjengelig hele døgnet over det nasjonale nettet (IAU 2011b, tabell 5-3, s. 182). Om lag 63 prosent har vanntilgang via det offentlige nettet ti timer eller mindre per dag.

7. SALAH AL-DIN

7.1 FATTIGDOM

Salah al-Din er en av de mest rurale provinsene i Irak der over halvparten av innbyggerne (56 prosent) antas å leve på landsbygda (CSO 2012). Befolkningen har gjennomgående dårligere levekår enn landsgjennomsnittet.

Langt flere i denne provinsen (40 prosent) lever under fattigdomsgrensen enn det nasjonale gjennomsnittet (23 prosent) (IAU 2012d).

Ifølge lokal offentlig statistikk skal om lag 10 000 barn mellom 6 og 15 år være i arbeid i Salah al-Din (Al-Shalash 2012a). Mange slutter på skolen på grunn av fattigdom eller fordi det går dårlig på skolen.

7.2 ARBEIDSLEDIGHET

I henhold til en landsdekkende husholdsundersøkelse (IAU 2011b) er det 10,7 prosent arbeidsledighet i provinsen; 12 prosent blant menn og 4,3 prosent blant kvinner.⁷

Ifølge FN (IAU 2012d) utgjør arbeid i jordbruket 36 prosent av alt arbeid i provinsen, men dette er i stor grad ulønnet arbeid. Fordi jordbrukssektoren lider under uavklarte eiendomsforhold, utdatert utstyr og dårlig samarbeid mellom jordbrukerne og industrien, genererer den liten inntekt (IAU 2012d).

7.3 HELSE OG UTDANNING

Den mest brukte helsetjenesten i Salah al-Din er offentlige sykehus. Totalt sett er en større andel av befolkningen (24 prosent) fornøyd med helestjenestene i denne provinsen enn i resten av Sentral-Irak (IAU 2011b, tabell 5-28). De største hindrene for å oppsøke sykehus i Salah al-Din er mangel på medinsk utstyr og veisperringer (IAU 2011b, tabell 5-16).

Andelen som går på grunnskole og videregående skole er lavere i Salah al-Din enn landsgjennomsnittet (IAU 2012d). Det finnes imidlertid skoletilbud både på kurdisk og arabisk. Totalt er det 43 kurdiskspråklige skoler i provinsen, og i Tuz Khurmato kan man også studere på kurdisk på universitetet (Al-Shalash 2012b). Over halvparten mener utdanningssektoren er god, mens 17 prosent mener den er dårlig (IAU 2011b, tabell 5-23).

Lesekyndigheten blant menn er noe høyere enn landsgjennomsnittet, men analfabetismen er høy i al-Fares og Samarra, spesielt for kvinner (IAU 2012d).

7.4 ELEKTRISITETSFORSYNING

Som i andre provinser er det mangel på strøm også i Salah al-Din. Mens 60 prosent av husholdene har strøm fra det offentlige nettet som sin primære strømkilde, er det 33 prosent som i hovedsak belager seg på fellesgeneratorer (IAU 2011b, tabell 5-8). En fjerdedel har kun strøm fra det offentlige (tabell 5-10).

---

⁷ Ved bruk av en bredere definisjon av arbeidsledighet der også de som kunne tenke seg å jobbe, men ikke aktivt søker jobb, er tatt med, er arbeidsledigheten på 12,4 prosent; 13,5 for menn og 7,4 for kvinner (IAU 2011b, tabell 4-33, s. 155-157).

Syttiseks prosent av de med tilgang til det offentlige nettet, opplever daglige strømbrudd på mer enn tolv timer om gangen (IAU 2011b, tabell 5-11, s. 198).

Tilgangen til elektrisitet er spesielt dårlig i distriktene Tooz, Balad, Al-Daur og Al-Fares (IAU 2012d).

7.5 VANNFORSYNING

Andelen med tilgang til rent drikkevann er også lavere enn gjennomsnittet i Irak. Syttiåtte prosent har tilgang til vann fra det offentlige nettet, men kun 5 prosent av disse har vann hele døgnet (IAU 2011b, tabell 5-1 og 5-3). Så mange som 34 prosent har vann mindre enn to timer pr. døgn. Det er likevel store forskjeller mellom distriktene i Salah al-Din provins. Tilgangen til drikkevann (og helsetjenester) er god i Tooz, Balad og Baiji, men langt under landsgjennomsnittet i de andre distriktene (IAU 2012d).

7.6 INTERNT FORDREVNE FLYKTNINGER

Situasjonen for internt fordrevne flyktninger er gjennomgående vanskelig. De oppgir at tilgang til mat, arbeid og bolig er de største utfordringene (IAU 2012d). Om lag 1000 internt fordrevne familier i Baiji-distriktet lever i nedlagte militærleire som mangler de mest nødvendige fasiliteter. De fleste IDPene bor imidlertid i leide boliger.

8. ANBAR

På tross av at Anbar dekker nær en tredjedel av landets overflate, bor kun 5 prosent av landets innbyggere her. Dette skyldes at store deler av provinsen, spesielt i Ruthba-distriktet, ligger i et ørkenområde.

Anbars befolkning har lidd store materielle og menneskelige tap som følge av invasjonen i 2003. Situasjonen er spesielt prekær i Falluja. Det blir hevdet at minst 70 prosent av Fallujas infrastruktur, inkludert 60 av 80 skoler, ble ødelagt på grunn av koalisjonsstyrkens krigføring mot AQI og andre opprørsgrupper mellom 2003 og 2004 (NCCI 2010b).

8.1 FATTIGDOM

I henhold til FN (IAU 2011d) tilhører 52 prosent av husholdene i Falluja den femtedelen av befolkningen som forbruker minst i hele landet (den laveste forbrukskvintilen⁸). Det betyr at dette området er blant de aller fattigste i hele landet. Totalt i provinsen lever 21 prosent under fattigdomsgrensen, mot 23 prosent for landet som helhet.

---

⁸ Regnet ut ved å inndelegge alle hushold i Irak i fem grupper etter forbruk i et gitt tidsperiode, f.eks. et år. Hver femtedel (20 prosent) utgjør en kvintil. Kvintil 1 er de laveste 20 prosentene av forbruksfordelingen og kvintil 5 er de 20 prosentene med høyest forbruk.

Mer enn en fjerdedel av barn i Anbar lider av kronisk underernæring. Kronisk underernæring blant barn under fem år er høyest i de nordlige distriktene Al-Qam, Rawa og Haditha.

8.2 ARBEIDSLEDIGHET

Anbar har en arbeidsledighet på 15,7 prosent, hvilket er nest høyest i landet. Blant mennene er 16,9 prosent arbeidsledige, mens det tilsvarende tallet for kvinner er 11,1 prosent (IAU 2011b, tabell 4-32)⁹. Rundt en fjerdedel lever av jordbruk, men pga. tørke de siste årene har inntektsgrunnet falt bort for mange av bøndene (IAU 2011d). Arbeidsledigheten er høyest i Ramadi (IAU 2011d).

8.3 HELSE OG UTDANNING

Det er mye som tyder på at amerikanerne benyttet kjemiske våpen, som fosfor og utarmet uran, i sin krigføring i Falluja. Det har fått alvorlige konsekvenser for helsetilstanden til byens befolkning. For det første fødes det unormalt mange barn med misdannelser i denne byen, og for det andre er kreftraten i befolkningen langt høyere enn i andre deler av landet.

Sykehusene i Anbar er ikke i stand til å behandle den utfordrende pasientgruppen i dette området som består av barn med misdannelser og personer med ulike typer kreft, som hjernesvulst og leukemi. Ifølge Iraks helsedepartement er Anbar karakterisert som et høyrisikoområde for helseskader der tilgangen til adekvate helsetjenester er relativt dårlig (NCCI 2010b).

I Anbar går folk nesten i like stor grad til en klinikk eller et privat legesenter som til et offentlig sykehus når de trenger legehjelp (IAU 2011b, tabell 5-13). En av grunnene kan være at tre fjerdedeler av husholdene oppgir at de møter minst ett hinder for å oppsøke primærhelsetjenesten. Mangel på medisinsk utstyr, kvinnelige leger og leger generelt oppgis som et problem for nær halvparten av husholdene (IAU 2011b, tabell 5-15). Når det gjelder de offentlige sykehusene, er de største hindrene for å oppsøke disse veisperringer, mangel på medisinsk utstyr, manglende leger og vanskeligheter med å oppdrive transport (IAU 2011b, tabell 5-16). En større andel av befolkningen i Anbar oppgir disse problemene enn landsgjennomsnittet. Over halvparten oppgir også at de mener helsetjenesten er dårlig eller svært dårlig mot 46 prosent i Bagdad, 25 prosent i KRI og 40 prosent i resten av landet.

Nitti prosent av barn i skolepliktig alder går på grunnskolen, mens 36 prosent går på videregående (IAU 2011d). Dette er litt over gjennomsnitt for landet som helhet.

Ifølge direktøren ved Utdanningsdirektoratet i Anbar har man i provinsen satset spesielt på utdanning de siste årene. I 2010 besto 75 prosent av elevene eksamenene i grunnskolen (Ahmed 2010), og dette var det beste resultatet på flere år. Provinsen har også et eget undervisningsopplegg for elever som tidligere har droppet ut av skolen.

---

⁹ Ved bruk av en bredere definisjon av arbeidsledighet er 18.1 arbeidsledige, 18.8 prosent menn og 15.1 prosent kvinner (IAU 2011b tabell 4-33, s 155-157).

Ifølge Education Committee in the Anbar Provincial (Ahmed 2011) er det til tross for at det har blitt bygget mange nye skoler i provinsen de seneste årene, fortsatt et stort behov for flere skoler. Dette skyldes befolkningsvekst, spesielt i byene.

8.4 ELEKTRISITETSFORSYNING

Langt færre enn i de fleste andre provinser har det offentlige elektrisitetsnettets som sin hovedstrømkilde (37 prosent). Flertallet belager seg i første rekke på fellesgeneratorer (60 prosent) (IAU 2011b, tabell 5-8). Innbyggerne har strøm syv timer i døgnet fra det offentlige nettet og ni timer via fellesgeneratorer (tabell 5-9).

Elektrisitetmangelen er størst i Ramadi, Heet og Falluja (IAU 2011d).

8.5 VANNFORSYNING

Mangel på innlagt vann er et problem mange steder i provinsen. Selv om 82 prosent har innlagt vann fra det offentlige vannettet, må 11 prosent belage seg på flaskevann (IAU 2011b, tabell 5-1, s. 177).

De fleste (62 prosent) har vann fra det offentlige nettet kun 2-10 timer daglig, og bare 2,5 prosent har døgnekontinuerlig vanntilførsel fra det offentlige nettet (IAU 2011b, tabell 5-3). En betydelig andel av husholdene i Ramadi (19 prosent), Heet (33 prosent) og Rawa (27 prosent) henter drikkevann direkte fra en bekk, elv eller innsjø (IAU 2011d).

9. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Ahmed, S. (2010, 22. juni). Anbar primary students score major success. *Mawtani*. Tilgjengelig fra http://www.mawtani.com/cocoon/iii/xhtml/en_GB/features/iii/features/iraqtoday/2010/06/23/feature-02 [lastet ned 13. juni 2012]
- Ahmed, S. (2011, 24. januar). Anbar official discusses progress in education sector. *Mawtani*. Tilgjengelig fra http://www.mawtani.com/cocoon/iii/xhtml/en_GB/features/iii/features/iraqtoday/2011/01/25/feature-03 [lastet ned 14. juni 2012]
- Almada paper (2012, 5. januar). Reduction of poverty in Diyala to 20% *Almada paper*. Tilgjengelig via Bond Ladys Corner (engelsk oversettelse) <http://www.bondladyscorner.com/t25735-source-reduction-of-poverty-in-diyala-to-20-on-wed-01-05-2012-615> [lastet ned 24. januar 2012]
- COSIT, KRSO & NRI (2010, august). *Food Deprivation in Iraq*. [s.l]: COSIT, KRSO & NRI. Tilgjengelig fra <http://cosit.gov.iq/english/pdf/2010/Food%20Deprivation%20in%20Iraq.pdf> [lastet ned 18. januar 2012]
- CSO & KRSO, dvs. Central Organization for Statistics og Kurdistan Region Statistical Office (2011a, desember). *Essential Services Factsheet. Iraq Knowledge Network*. Bagdad: CSO & KRSO. Tilgjengelig fra <http://cosit.gov.iq/english/pdf/2011/ServicesFactsheet-English.pdf> [lastet ned 22. mai 2012]
- CSO & KRSO, dvs. Central Organization for Statistics og Kurdistan Region Statistical Office (2011b, desember). *Labour force Factsheet. Iraq Knowledge Network*. Bagdad: CSO & KRSO. Tilgjengelig fra <http://cosit.gov.iq/english/pdf/2011/LBFactsheet-English.pdf> [lastet ned 22. mai 2012]
- CSO & KRSO, dvs. Central Organization for Statistics og Kurdistan Region Statistical Office (2011c, desember). *Food Security and Expenditure Factsheet. Iraq Knowledge Network*. Bagdad: CSO & KRSO. Tilgjengelig fra <http://cosit.gov.iq/english/pdf/2011/FoodExpenFactsheet-English.pdf> [lastet ned 22. mai 2012]
- CSO, dvs. Central Organization for Statistics (2012). *Estimated Population by governorates, social origin for the year 2011*. Bagdad: CSO. Tilgjengelig fra http://cosit.gov.iq/AAS2012/section_2/8B.htm [lastet ned 30. mars 2012]
- Dawn.com (2010, 4. november). Baghdad school system struggling as pupils resume studies. *Dawn.com*. Tilgjengelig fra <http://www.dawn.com/2010/11/04/baghdad-school-system-struggling-as-pupils-resume-studies.html> [lastet ned 15. mars 2012]
- IAU, dvs. Inter-Agency Information and Analysis Unit (2011a). *Chapter 4 Labour Force. Iraq Knowledge Network Survey 2011*. Bagdad: IAU, CSO &

KRSO. Tilgjengelig fra

http://www.iauiraq.org/documents/1681/IKN_S4_LaborForce_en.pdf [lastet ned 8. juni 2012]

- IAU, dvs. Inter-Agency Information and Analysis Unit (2011b). *Chapter 5 Services and Social Capital. Iraq Knowledge Network Survey 2011*. Bagdad: IAU, CSO & KRSO. Tilgjengelig fra http://www.iauiraq.org/documents/1682/IKN_S5_Services_en.pdf [lastet ned 8. juni 2012]
- IAU, dvs. Inter-Agency Information and Analysis Unit (2011c, februar). *Ninewah Governorate Profile*. Bagdad: IAU. Tilgjengelig fra <http://www.iauiraq.org/documents/477/GP-Ninewa.pdf> [lastet ned 7. juni 2012]
- IAU, dvs. Inter-Agency Information and Analysis Unit (2011d, februar). *Anbar Governorate Profile*. Bagdad: IAU. Tilgjengelig fra <http://www.iauiraq.org/documents/478/GP-Anbar.pdf> [lastet ned 13. juni 2012]
- IAU, dvs. Inter-Agency Information and Analysis Unit (2012a, juni). *Baghdad Governorate Profile*. Bagdad: IAU. Tilgjengelig fra <http://www.iauiraq.org/gp/print/GP-Baghdad.asp> [lastet ned 7. juni 2012, merk at lenken må kopieres inn i adressefeltet]
- IAU, dvs. Inter-Agency Information and Analysis Unit (2012b). *Kirkuk Governorate Profile*. Bagdad: IAU. Tilgjengelig fra <http://www.iauiraq.org/gp/print/GP-Kirkuk.asp> [lastet ned 7. juni 2012, merk at lenken må kopieres inn i adressefeltet]
- IAU, dvs. Inter-Agency Information and Analysis Unit (2012c, juni). *Diyala Governorate Profile*. Bagdad: IAU. Tilgjengelig fra <http://www.iauiraq.org/gp/print/GP-Diyala.asp> [lastet ned 7. juni 2012, merk at lenken må kopieres inn i adressefeltet]
- IAU, dvs. Inter-Agency Information and Analysis Unit (2012d, juni). *Salah al-Din Governorate Profile*. Bagdad: IAU. Tilgjengelig fra <http://www.iauiraq.org/gp/print/GP-Salah-al-Din.asp> [lastet ned 7. juni 2012, merk at lenken må kopieres inn i adressefeltet]
- IOM (2010, november). *Ninewa Governorate profile February 2010. IOM IDP and returnee assessment*. Amman: IOM. Tilgjengelig fra <http://www.iomiraq.net/Documents/IOM%20Iraq%20-%20Governorate%20Profile%20-%20Ninewa.pdf> [lastet ned 26. januar 2012]
- Al-Jubbouri, M. (2011, 7. november). Officials: Unemployment in Diyala down due to improving security and government loans. *AKnews*. Tilgjengelig fra <http://www.aknews.com/en/aknews/2/271395/> [lastet ned 14. juni 2011]
- NCCI, dvs. NGO Coordination Committee for Iraq (2010a). *Kirkuk. NCCI Governorate Profile*. Bagdad: NCCI. Tilgjengelig fra <http://www.ncciraq.org/images/stories/NCCI%20DB/IraqContext/infobygov/KirkukGovernorateProfileNCCI.pdf> [lastet ned 30. mars 2012]

- NCCI, dvs. NGO Coordination Committee for Iraq (2010b). *Anbar. NCCI Governorate Profile*. Baghdad: NCCI. Tilgjengelig fra <http://www.ncciraq.org/images/stories/NCCI%20DB/IraqContext/infobygov/AnbarGovernorateProfileNCCI.pdf> [lastet ned 30. mars 2012]
- Qadir, N. (2012, 11. mars). Fuel shortage reappears. *Kirkuk Now*. Tilgjengelig fra <http://kirkuknow.com/english/index.php/2012/03/fuel-shortage-reappears/> [lastet ned 19. mars 2012]
- Shakir, A. (2011, 14. januar). Amanat Baghdad foresees end to water crisis in 2011. *Mawtani*. Tilgjengelig fra http://mawtani.com/cocoon/iii/xhtml/en_GB/features/iii/features/iraqtoday/2011/01/15/feature-02 [lastet ned 28. mars 2012]
- Al-Shalash, O. (2012a, 19. mars). Child Labour is increasing in spite of Iraq's large oil revenues. *AKnews*. Tilgjengelig fra <http://www.aknews.com/en/aknews/8/296935/> [lastet ned 28. mars 2012]
- Al-Taie, K. (2011, 23. april). Baghdad province to supply residential areas with 350 generators. *Mawtani*. Tilgjengelig fra http://mawtani.com/cocoon/iii/xhtml/en_GB/features/iii/features/iraqtoday/2011/04/24/feature-02 [lastet ned 28. mars 2012]
- UNDP & Ministry of Planning (2005). *Iraq living conditions survey 2004. Volume II: Analytical report*. Bagdad: UNDP & Ministry of Planning. Tilgjengelig via Fafo <http://www.faf.no/ais/middeast/iraq/imira/Tabulation%20reports/eng%20analytical%20report.pdf> [lastet ned 14. juni 2012]
- UNDP (2012, 29. april). *Launch of the Iraq Deprivation Report 2011*. Bagdad: UNDP. Tilgjengelig fra http://www.iq.undp.org/Publications_View.aspx?q=SUQ9OTcm-U12zjFQqLl8%3d [lastet ned 8. juni 2012]
- UNHCR (2012a). *2012 UNHCR country operations profile – Iraq*. Bagdad: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/pages/49e486426.html> [lastet ned 6. februar 2012]
- Webster, P. C. (2011, 3. september). Iraq's health system yet to heal from ravages of war. *The Lancet*, 378(9794), s. 863 – 866. Tilgjengelig fra [http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(11\)61399-8/fulltext](http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(11)61399-8/fulltext) [lastet ned 30. mars 2012]

Muntlige kilder

- ICRC. Intervju i Bagdad 17. april 2012.
- Internasjonal organisasjon A. Intervju i Bagdad 16. april 2012.
- Internasjonal organisasjon B. Intervju i Bagdad 16. april 2012.
- Norsk Flyktningshjelp. Intervju i Bagdad 17. april 2012.
- UNICEF Iraq. Intervju i Bagdad 16. april 2012.